TÉAMAÍ LE BREITHNIÚ

Cumarsáid faoi alt 9 den Acht (Litreacha, ríomhphoist & cora poist).
Dualgais reatha faoin Acht:
• Cumarsáid a fhreagairt sa teanga ina bhfuarthas í;
• Faisnéis i scríbhinn nó leis an bpost leictreonach a eisiúint i nGaeilge nó go dátheangach.
1. I do thuairimse, an leor na dualgais seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

A. **Moltar Deasc Sheirbhísí Chustaiméara** lárnach de réir dea-chleachtas a bhunú i ngach Comhlacht Poiblí chun freastal ar fhiosrúcháin ón bpobal sa dá theanga oifigiúil.

B. **Moltar Córas Nua Earcaíochta & Oiliúna** náisiúnta a chur in áit a chinnteoidh go ndéanfar céatadán ard daoine le líofacht sa Ghaeilge a earcú isteach sa tSeirbhís Phoiblí, ionas gur féidir le na Comhlachtaí Poiblí seirbhís trí Ghaeilge a sholáthar don bpobal. Moltar seo ar an dtuiscint go mbeidh maolú ar an embargo amach anseo.

Foilseacháin faoi alt 10 den Acht. Dualgais reatha faoin Acht:
• Doiciméid áirithe a fhoilsiú go comhuaineach i nGaeilge agus i mBéarla (m.sh. tuarascálacha bliantúla, cuntais iniúchta, tograí beartais phoiblí, ráitis straitéise srl.
2. I do thuairimse, an leor na dualgais seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

C. **Moltar** tosaíocht a thabhairt do na **Foilseacháin sin is mó éileamh** ag an bpobal orthu, pobal na Gaeilge agus na Gaeltachta san áireamh agus go bhfoilseoidh na Comhlacht Poiblí liosta na bhfoilseacháin sin.

D. **Moltar** córas náisiúnta chun **Caighdeánú a dhéanamh ar Fhoilseacháin** áirithe comónta atá á n-eisiúint ag Comhlachtaí Poiblí éagsúla ar fud na tíre.

E. **Moladh** go n-aithneofaí na **Foirmeacha** agus **Bileoga Eolais** is mó a chuirtear ar fáil agus go ndéantar leagan amháin comónta dátheangach a fhorbairt agus a fhoilsiú.

Comharthaí, stáiseanóireacht & fógairtí taifeadta béil faoi na Rialacháin faoin Acht (I.R. Uimh. 391 de 2008).

Dualgais reatha faoin Acht: • Cloí leis na Rialacháin maidir le húsáid na Gaeilge agus an Bhéarla ar chomharthaí, ar stáiseanóireacht agus i bhfógairtí taifeadta béil.

3. I do thuairimse, an leor na dualgais seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

F. **Moltar Lámhleabhar na gComharthaí Tráchta** a chomhnascadh le na **Rialacháin Chomharthaíochta faoin Acht Teanga** in aon cháipéis amháin a bheadh mar threoir comónta do chomharthaíocht dátheangach don earnáil phoiblí agus go n-úsáidfí téacs dath-chódaithe (seachas cló iodálach) chun idirdhealú a dhéanamh idir an dá theanga - féach moltaí Garrett Reil agus Conradh na Gaeilge i 2009 thíos.

Scéimeanna Teanga faoin Acht. Is iad na scéimeanna teanga croílár an Achta Teanga. Leagtar amach sna scéimeanna teanga an córas trína bhforbraíonn comhlachtaí poiblí a gcuid seirbhísí trí Ghaeilge thar thréimhse ama. Is trí na scéimeanna teanga a dhéileáiltear le húsáid na Gaeilge ar shuíomhanna gréasáin, ar bhileoga, ar bhróisiúir, ar fhoirmeacha, trí sheirbhísí teileafóin, trí sheirbhísí idirphearsanta eile, trí sheirbhísí ar líne srl.

4. (a) I do thuairimse, an bhfuil córas na scéimeanna teanga sásúil, an bhfuil sé iomarcach nó an dteastaíonn leasú air?

4.(b) An bhfuil malairt córais a mholfá a bheadh níos éifeachtaí agus níos éifeachtúla?

G. **Moltar bun chuspóirí ón Acht agus ó na Scéimeanna** a chur i bhfoirm rialacháin reachtúla don Earnáil Phoiblí le feidhmiú tríd Deasc Sheirbhísí Chustaiméara Lárnach in áit na Scéimeanna Gaeilge (ar nós an sampla thíos)

SEICLIOSTA GAEILGE DON bhFOIREANN

(le cloí le hAcht na dTeangacha Oifigiúla 2003)

Comhfhreagras & Staiseanóireacht	Gach comhfhreagras a fhaightear i nGaeilge (leictreonach san áireamh) **caithfear** é a fhreagairt i nGaeilge.
	Más tú a chuireann tús le comhfhreagras le **heolas a chur ar fáil don phobal**, caithfidh sé bheith i nGaeilge, nó i nGaeilge agus i mBéarla
	Caithfidh gach páipéarachas agus staiseanóireacht bheith **go hiomlán dátheangach**; .i. ainm seirbhíse, seoladh, sonraí teagmhála srl.
Foirmeacha Iarratais	Ba chóir gach foirm iarratais **a sheoladh**, agus a chur **ar taispeáint**, i nGaeilge agus i mBéarla.
Glaonna Gutháin	Ba chóir gach glaoch fóin ón bpobal a fhreagairt i nGaeilge, nó i nGaeilge agus i mBéarla: msh. ainm seirbhíse nó beannú.
	Ba chóir do gach oifig féachaint le **cainteoir(í) Gaeilge** a cheapadh le plé le glaonna fóin i nGaeilge
Suímh Idirlín	**Caithfidh** gach ábhar ar shuíomh idirlín na heagraíochta bheith i nGaeilge agus i mBéarla, **ag an am céanna**.
	Má tá aon suíomh idirlín eile fé chúram ag d'oifig ar son na heagraíochta, ba chóir **ábhar seasta** ar an suíomh seo a bheith i nGaeilge leis.
Preas-Ráitis & Fógraí Poiblí	**Caithfear** gach preas-ráiteas a eisiúint go dátheangach i nGaeilge agus i mBéarla, **ag an am céanna**, chuig na meán cuí.
	Caithfear gach fógra poiblí nuachtáin a chlúdaíonn an Contae nó ceantar Gaeltachta a fhoilsiú go dá-theangach.
Bileoga & Cáipéisí	**Caithfidh** gach bileog eolais nó bróisiúr (ms., tionscadail, imeachtaí, eolas ginearálta srl) a bheith i nGaeilge agus i mBéarla, **ag an am céanna.**
	Caithfidh gach doiciméad mórbheartais, tuarascáil bhliantúil, ráiteas bliantúil airgeadais bheith i nGaeilge agus i mBéarla, **ag an am céanna.**
Ag obair sa Ghaeltacht	**Ag obair sa Ghaeltacht** (msh. scoileanna, cruinnithe, tionsnaimh) **ceap ball foirne le Gaeilge** agus úsáid an oiread Gaeilge agus is féidir, nuair is féidir.
	Ba chóir do bhaill foirne atá **lonnaithe** in Oifigí Gaeltachta (Ionaid, Leabharlanna, Stáisiúin Dóiteáin, srl) Gaeilge a labhairt lena chéile san oifig.
Comharthaíocht www.logainm.ie	Caithfidh **comharthaí** na Comhairle (oifig, tionscadal, amuigh srl) a bheith i **nGaeilge nó dátheangach**, leis an nGaeilge chun tosaigh, chomh mór agus chomh feiceálach leis an mBéarla. *(msh. gan cló Iodálach)* Tabharfar túsáite don nGaeilge ar **Chomharthaí Gaeltachta** dhátheangacha.
	Tá gach **comhartha bóthair**, comharthaí rabhaidh san áireamh, faoi réir ag rialacháin dhátheangacha sa Lámhleabhar do Chomharthaí Tráchta, 2010.

Seirbhísí ó chomhlachtaí poiblí sa Ghaeltacht. Sa chaoi is gur féidir leis an Stát tacú le stádas agus le húsáid na Gaeilge sa Ghaeltacht, tá sé an-tábhachtach go mbeidh pobal na Gaeltachta ábalta a ngnóthaí oifigiúla a dhéanamh leis an Stát trí Ghaeilge.

5.(a) An bhfuil tú sásta leis na seirbhísí atá á soláthar trí Ghaeilge ag comhlachtaí poiblí sa Ghaeltacht?

5.(b) An bhfuil leasuithe a mholfá a chuirfeadh le héifeachtacht agus le héifeachtúlacht na gcomhlachtaí poiblí sa réimse seo?

H. **Moltar Dualgais Reachtúla a chur ar Chomhlachtaí Poiblí chun** a gcuid seirbhísí a sholáthar trí mheán na Gaeilge sa Ghaeltacht ar chomhchaighdeán leis na seirbhísí a chuirtear ar fáil trí bhéarla in áiteanna eile.

Forálacha eile faoin Acht. Tá forálacha eile san Acht a dhaingníonn cearta maidir le húsáid na Gaeilge san Oireachtas, sna cúirteanna agus i gcóras logainmneacha an Stáit.

6. I do thuairimse, an leor na forálacha seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

Comhlachtaí poiblí faoin Acht. Cuireann an tAcht dualgas ar chomhlachtaí poiblí, atá liostaithe faoin Acht, seirbhísí a sholáthar trí Ghaeilge. Tá liosta iomlán na gcomhlachtaí poiblí faoin Acht ar fáil ag www.ahg.gov.ie Tá na comhlachtaí poiblí seo a leanas liostaithe faoin Acht – Ranna agus oifigí Rialtais, údaráis áitiúla, ollscoileanna, institiúidí tríú leibhéal eile, coistí gairmoideachais, an Garda Síochána, an tSeirbhís Chúirteanna, na Coimisinéirí Ioncaim, Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte, gníomhaireachtaí, boird & cuideachtaí Stáit eile.

7. I do thuairimse, an bhfuil liosta na gcomhlachtaí poiblí faoin Acht cuí nó an dteastaíonn leasú sa réimse seo?

Oifig an Choimisinéara Teanga. Is faoin Acht a bunaíodh Oifig an Choimisinéara Teanga. Is é príomhról na hOifige ná monatóireacht a dhéanamh ar chur i bhfeidhm an Achta.

8. I do thuairimse, an bhfuil cumhachtaí agus feidhmeanna na hOifige sin dóthanach nó iomarcach agus an dteastaíonn leasuithe orthu?

I. **Moltar gan Oifig an Choimisinéara Teanga a dhúnadh** mar oifig reachtúil neamhspleách, agus a cuid feidhmeanna ar fad a chur isteach faoi Oifig an Ombudsman mar chuid de phlean athchóirithe don Earnáil Phoiblí.

J. **Moltar go gcoimeádfaí Oifig an Choimisinéara Teangan neamhspleách agus lonnaithe sa Ghaeltacht** agus gan a stádas ná cumhacht a ísliú.

9. An bhfuil leasuithe eile a mholfá ar an Acht le cinntiú gur reachtaíocht í atá oiriúnach agus cuí dá feidhm?

K. **Moltar** dualgas reachtúil a chur ar Chomhlacht Poiblí **Oifigeach Forbartha Gaeilge** le Gaeilge líofa a earcú go sonrach chun seirbhísí Gaeilge a fhorbairt agus a chur chun cinn sa Chomhlacht sin, an Deasc Seirbhísí Chustaiméara ina measc.

L. **Moltar** go léireoidh Tionóntaí nua na Comhairle a lorgaíonn Tithíochta Sóisialta i gCatagóir A na Gaeltachta líofacht sa Ghaeilge agus tionchar dearfach ar úsáid na Gaeilge sa cheantar

10. Céard iad na seirbhísí trí Ghaeilge a bhfuil éileamh agat féin orthu ó chomhlachtaí poiblí nó an gceapann tú gur cheart tosaíocht a thabhairt dóibh?

11. Céard iad na constaicí nó na deacrachtaí a fheictear duit a bhaineann le seirbhísí ar chomhchaighdeán a sholáthar i nGaeilge ag comhlachtaí poiblí?

12. Céard iad na leasuithe a mholfá ar an Acht le forbairt a dhéanamh ar sheirbhísí Stáit trí Ghaeilge ar bhonn éifeachtach agus éifeachtúil ó thaobh costais de?

M. **Moltar Rangú a dhéanamh ar chomhlachtaí poiblí ina gcatagóirí éagsúla** (A, B, C, etc.) de réir an réimse feidhme agus an chaidrimh atá acu leis an bpobal i gcoitinne, pobal na Gaeilge agus na Gaeltachta san áireamh, agus go mbeadh an leibhéal seirbhíse a bheadh le soláthar acu trí Ghaeilge i gcomhréir leis an rangú sin de thuras na huaire.

N. **Moltar** go bhforálfaí go reachtúil go mbeadh **Ceart ag daoine a n-ainm, sloinneadh agus seoladh a úsáid ina rogha teanga oifigiúil** agus iad i mbun gnóthaí le comhlachtaí poiblí.

Glacadh le na moltaí thuasluaite, go háirithe an **Deasc Sheirbhísí Chustaiméara Lárnach, Córas Nua Earcaíochta** agus **Seirbhísí ó Chomhlachtaí Poiblí sa Ghaeltacht.**